

Vasárnap

Decemb. 13.

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ.

1846. 2-ik félév.

51.

4-ik évfolyam.

A' jövő 1847-dik év első felére leendő 's új év elsőjétől kezdendő

ÉRTESÍTŐ ELŐFIZETÉSRE

helyben házhoz küldve 1, postán bár hová 2 ezüst forint díj mellett a' t. cz. közönség alázatos tisztelet-
's kérelemmel felszólítatik, — és ez által is, mint a' közhasznú Tudakozó Intézet' fennálhatási egyik
jótékony pártolása, méltánylandó kegyes részvétele ajánlatik. —

Bizton híven hogy e' két nemes város', úgyszinte környéke, adás-, vevés-, kereskedés-, mesterség,
gazdaság műiparát elősegellő intézetünket a' t. cz. közönség ezután is kegyesen pártolandja, — 's mi
részünkről mindent előkötverén, annak érdekét, becsét a' lehetőseggel emelendő — igérvük a' közjóra eb-
béli fáradszatlan iparunkat —

a' Debreczen NVáradi tudakozó intézet.

Figyeltetés: az Értesítőre való előfizetéssel mind két városbani tudakozó intézetben lehet ugyan
mindenkor rendelkezhetni, de hogy több tisztelt résztvevőknek kényelmére, az alkalmatlanság abban
is kikérültségek, az előfizetési iv az intézet megbízottja által közelebbi napokban köröztetni fog, alázat-
tal kérve a' t. cz. közönség e' részbeni pártfogását.

A' cs. kir. posta által járattni szokott ezen értesítő lapok, csak azon esetben tétethetnek fel
először is jövő évre járandók, hogy ha az új év első napjáig (addig is, míg az előfizetési
díj, adandó alkalommal beküldetnék) azoknak további folytatásáról, bémmentes levelet nyerezdünk. —
Postai t. cz. előfizetőinket ez iránt előre figyelmeztetve, kegyes rendelkezésüket 's továbbrai pártfoga-
sukat tisztelettel kérjük. — egyszersmind abban is hogy környékekről kétszer egy évben ne lenne alkalm-
atlan az előfizetési díj behűldése, (azt tetszésre bízva) egész évre valót bekűldve ohajtra elfogadandjuk

Ugyszinte mindkét városbani helybeli t. előfizetőinket is alázatosan szolítunk fel azon kegy iránt,
hogy e' már majd lefolyandó év kezdetével is voltak többen oly szives indulattal, hogy egész évi elő-
fizetést kegyesek voltak előre befizetni, — ezérti köszönet 's örömtapasztalatunk következtében nyilvánít-
juk 's kérjük, hogy kik e' részben is pártolni kívánják intézetünket, tetszés szerint helyben egész évre 2,
avagy szokottrendként félévre 1 pengő frtjával előfizetni kegyeskedjenek. —

A' DEBRECZENI POLGÁRI CASINO

foljó hó december' 13-án délelőtt 10 óraker

köszgyűlést tartand.

(N.V. 182.)

(1. 6.)

ELADÓ BOROK,**és egyébféle bőltheli portékák.**

Szabados NVárad városában az úgynevezett Kapucezinusok' utczájában, *Fuar Gábor* fűszeres és rőfös kereskedésében e' következőnnek adátlattanak: u. m. 1827-ik évi

finom ó bor 350 cseber. 841-ki 40 844-ki 75 és 845-iki 165 cseber, összesen, vagy hordónként, — ugyan az 1827-ki finom ó borból mint igen jó asztali bor, mely az egészségfentartására különösen ajánljatik, hogy tehát akárki is kisebb mennyiségben vehessen, egy kis cseber, 50 icze 15 vfrt., vagy legkisebb egy tízedrés cseber, 5 icze 1 ft. 30 kr vez. is adatni fog; valódi ménesi, vagy tokaji asszúszőlő-bornak butellája 22 garas, egész nagy but' l'akban pedig csak 28 garas, malagai bor 32 garas, punes-essentia 26 gar. rhum 25 gar. arak 18, finom aixi olaj 16 g. honi rosolis 12, bécsi 15 garas. Czükornak fontja 21 g. finom 22 g. legfinomabb czükör 23 g. Kávé 22 24 26 28 30 g. legfinomabb kávé 32 g. szép riskásának fontja 23 24 26 kr. a' legfinomabb 28 kr. Griz 13 kr. egy czitrom 4 kr. szőlő 5 és 6 kr. honi szép lennek csomója 14 15 g. valódi bécsi kész lennek fontja 30 35 és 40 g. paplanba való szép fejár pamutnak fontja 18 20 finomnak 24 g. fűsültnek pedig 28 g. pesti gyárókban készült igen szép fehér dupla vattának tucetzette 15, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 35, 40, 45, és 48 gr. mindenféle színi damiszkoknak rőfe 16 kr. Sirting csak 25 kr. zöld viaszos tafontának rőfe 50 finom sárgának 64 gr. pesti híres Kunig gyárában készült honi szivaroknak kötése, melyben 25 darab van, egy ilyen kötés, ugymint fumei 6 gr. csárdás 10 gr. havannai 9, marliender 12 dámai 13. marokai 13. kör 13. nádori 14. nemzeti 15. trabuco 16. ipar 16. szentandrisi 17 és királyi szivar 18 g. csakugyan ennek gyárából fekete páczolt tubáknak fontja ónba 11 g. egy bádogkatuja sárga finom dóbrői burnot (tobák) 8 gar. bibornok vagy cardinal 10. espánoli 15 és nonplusultra simonte de lisboa 15 gar. iglői honi kek szélű tányéroknek tucetzte 48. 50. 60 és 65 gar. valódi bécsi kékszelű lapos tányérok 90. 95. 100. legnagyobb és finomabb féle 110 gar. fűsldér vagy fényes borból fél topánkák 42. 44. 45. 48. gar. ilyen borból elől, vagy oldaltűzős magos topánkák 50. 52. 55. 58. gar. fűsldér, vagy kecskebőr czipőknek párja 28. 30. 32 gar. fekete zwist czipő 26. 28. gar. köz fényeshőr czipőknek párja 22. 24. és 25 gar. 12-ik es. a. váradi gyertyának fontja 29 kr. pamuttal 30 kr. valódi szebeni 6-tos 8-as 10-es vagy 12-tös gyertyának fontja csak 13 garason adatni fog, és egyébféle bőltheli portékák, a' rendes áron alól a' min' a' felyebiekből megteszik, minthogy a' fent írtnak Kapucezinus utczájában tulajdon házánál lévén bőlthja; e' szűkítő viszonyaiban képtelen magos árendát nem fizet.

Miskolczi takarékpénztári forgalom

November hó.

Bevétel	26,919 frt. 55 kr.
Kiadás	20,179 „ 15 „
Összes forgalom	47,099 „ 10 „
Maradt a' pénztárba Dec. hóra	6,740 „ 10 „ P. P.

(D. 137.) (1. 3.)

60 szekér bükköny és gyepszéna eladó

Bihar megyében Mihályfalván, Badúczy Károly úrnál. — Istállók léteben, helyben is felemészthetendő.

(D. 138.) (1)

Eladó széna és tavasz 's ősz szalma.

Ifjabb **Fényes Károlynak** Vértiesen a' tanyáján 56 öl szénája, 18 öl tavasz és 10 öl ősz szalmája, ben a' faluban pedig 25 öl szénája van eladó, ha ne talán valaki helyben kívánna marháit által megégetni, e' végre mind ben a' faluban, mind a' tanyán feleles hely és istálló is fog a' verő részére átadatni.

(D.) Híradás, párbajvívás' tanításról,

Tisztelettel jelenti alulirt, hogy a' bajvívást saját szerkesztése szerint „gyorsmóddal“ tanítja, úgy t. i. hogy azt egy felszerült 14 éves ifjútól fogva, meglett férfi korig; akárki 1. v. 1 1/2 hó alatt kényelmesen megtanulhatja, — Iskolája minden szükségességekkel ellátva látva, idejét egyedül vállalatának szentelve, tisztelettel szállít fel minden lelkes polgári és cs. kir. hadi t. cz. egyént oktatásában résztvenni. Anynyival is inkább, mivel ezen küzdelmes mű megtanulására a' téli napok legalkalmasabbak, és mivel alulirt tavasszal távozni szándékozik. — Havi díj: általában 5 frt pengőbe, házhoz járva 10 frt p.

Lakása van Debreczenben **Békk Pálné nagysdyja házánál jobbra az emeleten.**

Prámer Boldizsár.

(D. 139.) (1.)

Befőzött szilva,*(úgynevezett szilvalequár.)*

7 hordóval, mintegy 17 szássa összesen vagy hordónként eladó, úgysszinte 4 nyilas csutkahéld Debreczenben bérbeadó. — Ertesítést lehet íranta venni a' tud. ízetésben.

(N.V. 185.) (1. 3.)

Kiadó lak.

V. Olasziban a' három Rózsa átellenébe Kováts mester Arany János házánál, több rendű szobák, konyhával, pinczével, egy vagy több évre kiadók. (akár szálló vendégeknek.)

(N.V. 183.) (1. 3.)

M. Teleglen Mg. Gróf Kornis Károly ur 200 darab tserst toletotás véget egyezkedés utján minden óran, akár feliben akár darab szám szerint elfogad, egyezkedni lehet Teleglen.

(D. 141.)

Jelentés.

(1.)

Miszertint a' debreczeni nagyerdői fürdőben, szombati napokon, bár mely időben is kész meleg szoba, 's fürdő találhatik.

(NV. 184.) **Eladó ház.** (1. 3.)
V. Olasziban Nagy Utczában az Apollo vendéglővel átellenbe, egy nagy szoblet ház eladó; van benne egy nagy Bolt, hét szoba, egy kis és nagy konyha, kamara, két pincze, pad, két fas kamara, kert és kút; — az ára 7,000 pengő frt.

Ozeegy Kiss Ernesté.

(D.) **Eladó házi-bútor.** (1. 3.)
Mégcsak egy évig használt, rendes házhoz megkívántató két szobabeli új bútorozat, konyha szerelkekkel, 's több aprótlékkal, átalánosan, avagy részben-kint szabad kézből áruáltak, olyas evőkényelmök-re, kiknek szállásra is szükségök lenne a jelenlegi piaczhöz közel lévő egész ház 's udvar bérbeajánlatik. Ertekezhetni felőle Debreczenben a tud. int.

(D. 135.) **Hoffman Ignác és Társánál** (3. 3.)
találtakatn újonnan érkezett **friss szebeni túró, víza lkra, hajnutató olaj, újdón feltalált fogpor, friss szebeni, ipar és sterin gyertyák, tokaji, ménési, magyar és francia pezsgő-borok, finom punsch esentia és liqueur, friss króyi, parmasan és strachion sajt, löhere mag, friss hering, mindenféle szivarok, chinai thea, olasz gesztenye, friss fűszerek** kis és nagy mennyiségben. —

(NV. 180) (2. 3.)
Karloveczi csepp és Rácziürmöst,
a legnemesbb, bel-és külföldi pezsgő, asszúszőlő és asztali borokat üvegekben; tuzi gyógyvizet, ugy-szinte fris fűszerárut tisztelettel ajánlja,
Grosz István,
Zöldfa utcán az arany golyó ezim alatt.

(NV. 179.) **HIRADÁS.** (3. 3.)
Alábbirt ajánlkozik újonnan felállított gombkötő és paszamant gyártmányaival, t. i. sinórok dolmányok-ra, egyenruhákra és menték-re; nem különben kardkötő munkák; — továbbá rojtok, krepinek, csengetyűhúzők, ablakhojtók, foglalók, tülkőrhojtók 's többnemű gombkötő és paszamant árúk, hárászából, gyapjúból, teveszőrből, selyemből, ugyszinte arany és ezüstből jutalmasan és pontos szolgálat mellett kaphatók. — Számos megbízatás- és látogatásért, új gombkötő és paszamant árúira alázatosan eseng —
Breider Eduárd. —
A gyár és árutár a Zöldfa utca szögletén Kanitskay házában van.

Rádi József felelete
N. L. úr vizválaszára az Ertesítő 50-dik sz.
Megjelene tehát végtére csakugyan N. L. úrnak 4 hónapos szüleménye az Ertesítő legközelebbi számában, — éretlen korának minden jellemeivel, — amellyel engem földre sújtani szándékozott. — Eletelem azonban mégis megmaradván, kéntelen vagyok annak jelét ezen soraimban nyilvánítani, kéntelen mondom mert a tárgy elmellőzésével személyemet érdeklí; leginkább amaz szerencsétlen Rhetoricai galima-

thias, — különben minden választ feleslegesnek tartottam volna, mert az itten fenforgó tárgy felett a közönség az ítéletét már alkalmasint az én minapi válaszom után megállapította. — Felelem kell tehát pontról pontra, mert erre felszólítva vagyok, 's nem rajtam all ha ebben a stylisticali rendet meg nem tarthatom. — Ha valaki ir, 's irata elé, egyvalaki más egyvelegéből költ mottót tesz, azt közönségesen azon értekezés vezérelvének szokás tartani, 's így az érdemes úr magára, 's nézetre nézve egy igen jeles helyet talált ki az előttem valóba ösmeretlen Quodlibetből, a' melyhez még egy rakás mindenféle citatumokat, egy valóságos quodlibetet csatolt, a' melyek mindenre illenek inkább mint a' Pest- Debreczen vagy Váradi vasút tárgyára. — Valóba kitetszik hogy a' ma miatt nem látja a' hőlnapot, — a' háza miatt a' hazát; ezt ezen értekezésében még bővebben kifejtette. — A' válaszomban előadott adatokhoz *) tehát még e' következőket csatolom: először is kívánom értesíteni a' felől: hogy a' vasut Szólnoknak nem azért vívdótt, hogy onnan Debreczennek vagy Váradnak folytatódjék, — A' centralis vasut tervezeteket Szólnoktól Debreczenig a' vonal felmérertet ugyan, de több okok miatt helyesnek nem találtatott, 's úgy választatott másik vonal Berczeltől Tisza-Reszinek, részerzint azért, mert azon vonal' építési tekintetből alkalmasabb volt, részerzint pedig mivel Csátnál az út kétféle válván, annak az észjaki ága Miskolcz-, Kassa-, Eperjes felé, a' másik Debreczenbe, 's innen később Váradra (oda még most ló-erőre számítva) folytatódik, a' minek még azon haszna is leand, hogy, ezen a' vonalon Várad is nem csak Debreczennel 's Pesttel, hanem Miskolczsal, 's a' löbbi tulajtsái föbb városokkal vasutoni egyenes egybeköttetésbe lesz, a' mi valóba nem csekély haszon. — E' szerint nem úgy mint N. L. úr írja, hogy Eger és Miskolcznak készül az út, — és így a' debreczeni vonal nem mellék, hanem **fővonal** és **erezt** a' vasut hálójának, a' mely későbbben honunk több részeit is fogja bevonni, 's véleményem szerint nem sokára Váradat Araddal is, és azonon uton Magyarhon déli tájkéival, a' hol már a' legnagyobb igyekezettel iparkodnak a' Szólnoktól amarra készülendő vasutak létre hozatalán. — De ez mind nem ér semmit N. L. úr előtt, kinél a' Szólnok- Váradi út, a' mint lát-szik, fixa ideává vált, mely ha valaha beteljesedett volna is, — ugyan mi nagy, vagy csak kisebb hasznót tett volna Váradnak? — felelet; a' pesti postát, az útasokat 's szállítványokat egy órával előbb kapta volna meg, mintha azt Debreczenen át nyere-ndi, ez egyedül 's egyéb semmi, — mi pedig ez a' többihez? — *) Hogy? 's mikor? és merre? fog valaha a' vasut Erdélybe folytatódni? — az még nagyon bizonytalan, és ki a' tájékokat ismeri 's azon természetü nehézségeket, melyek a' vasutak' építését akadályoztatják — tudja, inkább azt teheti fel, hogy az Erdélyi vasut, ha valahára elkészül, inkább a' maros-folyama völgyén fog Kolozsvár kö-

*) N. L. úr vizs-válasz következtében.

**) de mit nyerne Erdély ha Várádtól igen, de Debreczenrel a' mely neki egyik föbb emporiuma, nem volna vasúttal érintésbe?

relébe épülni, mint a Várad-Kolozsvári lineán, hol a' most nagy hegy- 's völgyek azon útát, a' technica mostani állapotja szerint is ha nem lehetetlen, de mindenesetre felette költségesse tenné, annyira, hogy azt most csak bizonyos kárral lehetne létesíteni. — *** Ne titkoljuk tehát el magunk előtt a' mit az egész világ tudhat, 's akáarki, a' ki vasutat épít, előbb szoros vizsgálat 's számolás alá fogja mind ezeket vetni, míg hozzá fog. — Azt azonban batran állítom, hogy a' mikor N. L. úr ohajtása: (a' mit vele együtt minden jó hazafi szívesen kívánna) t. i. hogy ezen út majd Odessáig is folytatódjék — létre jöved, akkor a' mostan élők közöttül egynek sem fájna a' foga. — miért? — ha még kellene arra is felelnék, de félek hogy már is annyit írtam ezen száraz technikai tárgy felel, hogy azt az Értesítő olvasói, 's azok kívül hivat azokat, a' kik inkább kedvelik a' phrasések, cifra beszédek, declamatiók, 's quodlibetféle iratokat, nagyon is meguntatom, mert akár egy könyvet írhatnak, de (ad vocem könyv!) nékem — igazán mondja N. L. úr, — az irászat nem kényerem, — 's alkalmasint neki se, mert ha valamely könyv-kiadó tölle sok czikkeket nyomtatandna — bizonyosan kényér nélkül maradna — Uram! poétai képzéledéséből, szives oha' tásokból, vagy hazafisághól, még egy vas, vagy másféle út sem épült, hacsak a' magyar hazának útjai nem, melyeket a' szegénység, hazafiúlag — ingyen 's a' maga kényerén épít 's javít évenként, hogy azon sok forró keblű hazafi kényelemmel utazhas son fizetés nélkül. — N. L. úr azt mondja, hogy a' hazára néve a' völna idvesség, ha a' vasutakat azon birtokosok építenék, a' melyek földjein az megen, — ez oly axioma, a' mit már százan régen elismertek, de a' mi másút is, de minálunk most még épen lehetlen.

A' földbirtokos vagy földesur ezen birtokából él, 's költ, 's közöttök nem sok van olyan, ki a' most divatozó szokások mellett még industrial vállalatokra tudna pénzt! fere tenni! — de minnek is tenné azt, ha neki a' megtakarított pénzét sokkal biztosabb 's hasznosabbra fordíthatja, mint

*** szinte képelem N. L. úr felingerültségét 's ezen szavait: „hát hazafi az, ki az ilyeneket ha tudja is, így a' világ előtt ki mondja, 's a' jó szándékot már előre is lerója?“ de már kiwondoltam 's tartozom is okát adni: — Váradól Kolozsvárig a' vasút belekerülnek két millió pengéfruba, ennek 6 percentumosa kamata tenne 120,000 pft. — annak kezelése, administratio'zat, költségei egy évre hasonlóan 120,000 — 's így 240 ezer pengé, vagy is 600 ezer vft., de tegyük ezt csak 400 ezerre. Kérdem kitől és miből kerülne azon jövedelem a' vállalat fenmaradhatására, — ez pedig hasonlóan fogna állani a' maros' völgye venélén, 's ha nézetem szerint Erdélyben is a' magyar-vasútnak kapcsolataiba foglalódik, az csak a' két haza egyesült erejéből létesíthető, hogy ha t. i. ez ama vasút építők, a' red fordított capital-soknak 4, vagy 5 percentes kamattal biztosítja; ez pedig nem lehetetlen, és igen jól fogjuk tenni, ha az ohajozás, sopánkodás, aggódás helyett jó előre a' tárgyat felfogjuk, vizsgáljuk, 's annak akadémikori végrehajtásához a' szükséges útát 's módokat előre elkészítjük. —

ingadozó értékű 's becsú vaspályai részvényekre, — t. i. a' maga földbirtoka javítására, gyarapítására, természetstényeinek nemestésére, 's az által jövedelmeinek két 's harmad' annyira való szaporítására; —****) 's ha már egyszer ott van, hogy fekvő vagyonába haszonnal többet nem fektethet, akkor amazzt már inkább teheti, 's ha akarja van is módja benne, mert ha kell, a' vasút részvényeit ezrenként veheti mindenkör. — Igen de nagy részben idegenek pénzén épül a' központi vasut — N. L. úr szerint, 's ennek nem kellene így lenni — de hát különben hogy 's mikor érnének el azt a' kívánt célt? — magunk erszényéből nem teljesíthetjük. — Ebben ellenem, gr. Sz. I. egyik jeles hazafii nyilatkoztatást hozza elő, a' mi minden egyébre, csak ismét ezen tárgyra nem tartozik, hanem ellenben, ide tartozik ugyanazon nagy hazafi a' belí felszólítása, a' miben honunk lakosai arra figyelmezteti, hogy minden módon igyekezzenek a' külföldi tőke pénzeseket hazánkba szolnítani, 's pénzeiket az itteni ipar, 's közjavi vállalatokba való fektetésébe elősegíteni; ha tölem kérdené valaki, miért? azt felelném hogy az ipar emelkedése, 's a' hasznos vállalatok szaporodása, gyárak alapulása, 's egész haza mindenféle lakosaira néve bizonyos jótévév hatással lenne, közvetve vagy közvetlen; 's ez az a' mit én ohajtok. — Kezden, építsen, alabíton ilyfélét akáarki, legyen az akárméle nemzetségu, vallasi, ajku; az reánk néve mindegy, a' mit itten a' földünkhez épített vagy csatolt, azt ó többé el nem viheti, 's ha szal nekünk használ, irigyeljük é mi azt, ha abban nekli is van haszna? — hol az iparvállalkozó, hasznot, nyereséget látott az a' közönségnek is használ; mert a' jövedelmét ott költi 's a' szegénységnek keresetet szerez. — Ezen iparvállalatokról 's gyárokról kéntelen vagyok még többet is említeni. — Váradra vonatkozólag. — Várad igen is alkalmas helynek látszik lenni gyárak alapítására; — de máshol is van ily jó hely elég; — azonban a' gyárak csak ott szoktak létesülni, hol a' gyártmányoknak legjobb kelete van, vagy hol a' gyára néve különös és kedvező körülmények találtnak, — p o egy szorgalmasan dolgozó nagyobb népség közel léte 's a' t. mert különben hogy történne meg az, hogy főbb városokban, hol minden három anyi áru mint máshol, 's a' hol t. i. egy 6fta 40 frt. 's még is ott áll fen, 's virágzik azon nagyserű gyár, a' melynek épen legtöbb fatüzelen kell, holott az onnan nem nagyon távol 5 forintos fat is kaphatna ha gyára ottan volna. —

Gyárak alapításait illetőleg; ezuttal nem kerülhettem el véleményeim to'vábbi nyilatkozatait. —

(s így folytatása követhetik.)

***) így fog az ingatlan biztos vagyonná válni, had vigye osztán a' szaporodott természetstényeit a' vaspályá gözöse 6 óra alatt a' 25 mérföldnyi távolságu jobb vá sárpiacra, szivesen fogja az érte a' jutalmas vtelérbét fizetni, ha a' mellett hatszo annyit nyer mint különben. —

Lőtteirán kijött számok, *Budain*, Nov. 18) 72. 54. 7. 42. 18. — *Kassain*, Nov. 25) 48. 56. 18. 62. 86.

Szerkeszti 's kiadja Balla Károly — Nyomatva Debreczenben Tóth Endre.